PISM POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 74/2021, 27 WRZEŚNIA 2021 © PISM

KOMENTARZ

Wybory do Bundestagu: zwycięstwo SPD i subtelny urok negocjacji

Lidia Gibadło

Wybory do Bundestagu zakończyły się sukcesem SPD, która zdobyła 25,7% głosów. Wynik głosowania nie gwarantuje jednak, że to socjaldemokraci staną na czele rządu: szanse na stworzenie nowej koalicji ma również CDU/CSU z wynikiem 24,1%. W skład koalicji najprawdopodobniej wejdą Zieloni (14,8%) oraz FDP (11,5%). Ze względu na uczestnictwo aż trzech ugrupowań w negocjacjach nowy rząd może powstać dopiero na przełomie 2021 i 2022 r.

Jakie scenariusze koalicyjne są możliwe?

Nowy rząd zostanie utworzony przez SPD lub CDU/CSU. To, która z nich stanie czele nowej koalicji, zależy od porozumienia z Zielonymi oraz FDP. Rozmowy sondujące prawdopodobnie rozpocznie SPD. Uczestnictwo trzech partii zwiększa prawdopodobieństwo wielotygodniowych negocjacji koalicyjnych. Fiasko obu scenariuszy otworzyłoby drogę do ponownego zbudowania rządu przez socjaldemokratów i chadeków. Wybory zakończyły się porażką die Linke: skrajna lewica zdobyła jedynie 4,9% głosów (4,3 p.p. mniej niż w 2017 r.), co wyklucza możliwość współtworzenia rządu z SPD i Zielonymi. Antysystemowy charakter oraz związki z prawicowymi organizacjami ekstremistycznymi uniemożliwiają AfD wejście do koalicji: partia zdobyła 10,3% (2,3 p.p. mniej niż w 2017 r.).

Co zdecydowało o wygranej SPD?

Na rezultat SPD wpłynął program partii, który, zdaniem wyborców, w największym stopniu zmierza do zapewnienia sprawiedliwości społecznej i zmniejszenia różnic dochodowych powiększonych w czasach pandemii: badania Infratest dimap wskazują, że według 44% głosujących na SPD o poparciu zdecydowały postulaty w tym obszarze. Istotną rolę odgrywał również socjaldemokratyczny kandydat na kanclerza Olaf Scholz: 48% ankietowanych podjęłoby inną decyzję, gdyby to nie on stał na czele partii podczas kampanii wyborczej. Ważne były również błędy przeciwników Scholza popełnione w czasie kampanii. Zarówno wyborcy Zielonych, jak i CDU/CSU wskazywali, że chętniej widzieliby innych polityków jako kandydatów niż Annalenę Baerbock i Armina Lascheta (odpowiednio 61% i 87%).

Jaka będzie polityka europejska nowego rządu?

Nowy rząd będzie aktywniej popierał działania zmierzające do pogłębienia integracji europejskiej: wszystkie partie, poza die Linke i AfD, popierają wprowadzenie głosowania większościowego w Radzie UE w kwestiach dotyczących polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Najbardziej ambitne cele stawiają sobie Zieloni i FDP, którzy wskazują na federalizację UE jako cel długoterminowy. Potencjalnym punktem spornym może stać się stanowisko wobec polityki gospodarczej: Zieloni oraz SPD popierają kontynuację polityki inwestycyjnej UE rozpoczętej w czasie pandemii, postrzegając ją jako krok ku integracji fiskalnej i socjalnej UE. CDU/CSU i FDP są przeciwne mechanizmom, które zmusiłyby Niemcy do dzielenia odpowiedzialności za długi innych państw członkowskich. O ile kwestia budowy

europejskiej autonomii strategicznej będzie budziła kontrowersje, o tyle pomysł cyfrowego uniezależniania się od USA może stać się jednym z priorytetów nowego rządu na forum UE.

Co wynik wyborów oznacza dla polityki bezpieczeństwa RFN?

Niezależnie od kształtu nowej koalicji strategiczny sojusz z USA i członkostwo w NATO pozostaną filarami niemieckiego bezpieczeństwa, a rząd będzie dążył do kontynuacji bliskiej współpracy z administracją prezydenta Joe Bidena. Władze RFN będą również zabiegać o jej rozszerzenie w takich obszarach jak polityka klimatyczna czy zdrowotna. Ryzyko dla relacji transatlantyckich stanowi postulat wyjścia RFN z natowskiego programu współdzielenia taktycznej broni nuklearnej (*nuclear sharing*), co popierają Zieloni i część SPD. Będzie on również punktem spornym w czasie konsultacji koalicji SPD–Zieloni–FDP i CDU/CSU–Zieloni–FDP. Mniej kontrowersji budzi poparcie lewicy i liberałów dla zwiększenia autonomii strategicznej UE poza NATO. Przeciwni tym pomysłom są chadecy, którzy zgadzają się na rozbudowę europejskiego potencjału w ramach NATO.

Czy nowy rząd zmieni kurs wobec Rosji i Chin?

Mimo rosnącego zagrożenia dla bezpieczeństwa RFN ze strony Chin i Rosji deklaracje CDU/CSU oraz SPD wskazują, że partie te nie są gotowe do zaostrzenia kursu wobec obu państw. Zmianę stanowiska może jednak wymusić wejście do rządu Zielonych i FDP. Obie partie sprzeciwiają się przyjęciu w obecnym kształcie umowy inwestycyjnej zawartej przez UE z Chinami i popierają wspólną z USA walkę z tym państwem, dążącym do osłabiania systemów demokratycznych oraz zwiększania swoich wpływów gospodarczych. Nowa koalicja utrzyma sankcje nałożone na Rosję i będzie kontynuowała inwestycje w ukraińską transformację energetyczną. FDP i Zieloni mogą jednak naciskać na partię rządzącą w celu wprowadzenia ukierunkowanych sankcji w związku z łamaniem praw człowieka w obu państwach.

Jak wybory do Bundestagu wpłyną na relacje RFN z Polską?

Jako państwo sąsiedzkie oraz jeden z czołowych partnerów handlowych Polska pozostanie ważnym sojusznikiem RFN. Najprawdopodobniej jednak nowy rząd skupi się w większym stopniu na wzmacnianiu współpracy z Francją, państwem kluczowym w procesie reform UE. Może to oznaczać, że mimo deklarowanej gotowości do uwzględniania opinii państw Europy Środkowej będą one w mniejszym stopniu brane pod uwagę np. w kwestiach reform UE. Dotychczasowe wypowiedzi oraz programy polityczne SPD, Zielonych i FDP wskazują, że nowy rząd będzie popierał zastosowanie mechanizmu praworządności wobec takich krajów jak Polska, czyniąc z tej kwestii jeden z głównych punktów spornych w relacjach bilateralnych. Choć partie lewicowe będą wywierały presję na szybszą realizację transformacji energetycznej, mogą jednocześnie poprzeć polskie postulaty dotyczące dodatkowego wsparcia finansowego przeznaczonego na transformację energetyczną. Potencjalnym punktem spornym w relacjach polsko-niemieckich może stać się planowana przez Polskę budowa elektrowni atomowej.

Redakcja: Sławomir Dębski, Patrycja Sasnal, Rafał Tarnogórski, Sebastian Płóciennik, Justyna Szczudlik, Daniel Szeligowski,
Jolanta Szymańska, Marcin Terlikowski, Karol Wasilewski, Szymon Zaręba, Tomasz Żornaczuk